

Beszámoló

A Communitas Alapítvány 2013-ban kiosztott irodalmi ösztöndíját Matei Vişniec *K. úr kiszabadul* című regényének (*Domnul K. eliberat*, Cartea Românească, 2010) a magyarra fordítására kaptam. Fontosnak találtam, hogy a román író eme kiemelkedően minőségi, s ugyanakkor igencsak népszerű és szórakoztató művét magyarul is el lehessen olvasni. A fordítást az eltelt év alatt sikerült befejezni, hátra van még a szöveg tisztázása, javítása és a megfelelő kiadó megtalálása.

Matei Vişniec Párizsban élő román költő, dráma- és regényíró, aki a francia és román irodalomban Eugen Ionescohoz hasonlítható fontosságú színházi szerző. Ezzel párhuzamosan, románul írt regényeinek jelentős és egyedi prózavilága miatt is kiemelkedő íróként tartják számon. Regényei: *Cafeneaua Pas-Parol* (1992, 2008); *Sindromul de panică în oraşul Luminilor* (2009); *Domnul K. eliberat* (2010); *Dezordinea preventivă* (2011). Az utóbbi években Vişniec magyar nyelvterületen is ismertté vált, szélesebb recepcióját a Koinónia kiadónál megjelent dráma-kötete (*III. Richárd betiltva*, 2010; ford. Patkó Éva), és a Kalligram által kiadott regénye (*Pánikszindróma a Fények Városában*, 2011; ford. Karácsonyi Zsolt) alapozta meg. Erdélyi kulturális viszonylatban, népszerű abszurd drámáin kívül, Vişniec már az 1980-as évek óta ismerős az *Echinox* folyóiratban megjelent szövegeinek köszönhetően. Valószínűsíthető tehát, hogy a *K. úr kiszabadul* regénynek magyarra fordítását széles körű érdeklődés fogadja majd.

Az alkotói projekt részeként azt is terveztem, hogy a fokozatosan lefordított fejezeteket különböző irodalmi lapokban fogom megjelentetni, hogy a készülő mű fogadtatása már egy kialakult befogadói kontextusban történjen. Így hát, az első három fejezet már megjelent az *Irodalmi Szemlében*, majd ezt követően a 2014 májusi *Tiszatájban* meg fog jelenni a következő hat fejezet, illetve a júniusi *Korunkban* pedig még további két fejezet. A publikált részletekre támaszkodva több kiadót is fel fogok keresni a kézirattal, ezért tervezem a *Magvető*, a *Libri*, és a *JAK Világirodalmi Sorozat* szerkesztőivel való kapcsolatfelvételt.

A regény fordítása mellett számomra meglehetősen eseménydús és tartalmas volt az elmúlt év. A *Korunk* szerkesztőségének felkérésére kéthavonta kritikákat írtam a lap *Sasszé* rovatába, és ezt 2014-ben is folytatni fogom. Továbbá, angoltudásomat hasznosítva elkezdtem

magyar szövegeket angolra fordítani, s ennek köszönhetően rendszeresen bedolgozok a Hungarian Literature Online honlapnak (www.hlo.hu), amely a magyar irodalom világszintű ismertetésével foglalkozik. Első hosszabb munkám, Végel László *Kisebbségi elégia* című esszéjének angol fordítása, a *Hungarian Review* idén májusi számában fog megjelenni. 2013 tavaszán felvételt nyertem a József Attila Körbe, és részt vettem számos rendezvényén meg a szokásos szigligeti táborban. Reményeim szerint ez az egyesület megfelelő szakmai és szociális keretet tud biztosítani további irodalmi terveim kivitelezésében. Mindeközben pedig befejeztem tanulmányaimat a Közép-európai Egyetemen, és jelenleg szerkesztőként dolgozom az egyetem kiadójánál.

A pénzbeli támogatást a következő célokra használtam: az alkotói projekthez szükséges könyvek, fogyóeszközök, dokumentáció és forrásanyag beszerzésére; a rendszeres nyomtatás és a szükséges utazási költségek fedezésére; továbbá pedig általános megélhetési költségekre.

Köszönöm a Communitas Alapítványnak a bizalmat és támogatást.

Matei Vişniec: K. úr kiszabadul (részletek)

- fordította László Szabolcs -

1.

Az egyik reggel Kosef J.-t szabadon engedték. Előbb megcsördültek a lift kettős lakatján a láncok. Majd kinyíltak a folyosó végén az ajtók. Végül pedig, egy sor káromkodás után, felhangzott a reggeliket hozó kiskocsi keréknyikorgása. De Kosef J. csak akkor kezdett valami furcsát gyanítani, miután a két öreg fegyőr megállás nélkül haladt el a cellája előtt.

Pár perc erejéig Kosef J.-t ez komolyan összezavarta, és bizonyos értelemben meg is sértette. Először történt meg, hogy Franz Hoss és segédje, Fabius, úgy haladtak el a cellája előtt, mintha ő, Kosef J., nem is tartózkodna odabent. A többi cellaajtó ablakcskáái, amelyeken az ételt szokták beadogatni, egymás után nyíltak ki, és minden ismerős zaj, a maga megszokott ritmusában, a reggeli kiosztásának rituáléját jelezte. Az öreg Franz Hoss szünet nélkül ordibált, és a vasajtókat rugdosta. Fabius pedig szokás szerint dühösen morgolódott, és a foglyok lustaságát átkozta.

Aztán ötpercenyi csend következett. Nem hallatszott semmi, csak a fojtott csámcsogás, és néhány fuldoklást jelző mohó hörgés.

Kosef J. felugrott az ágyából, és az ajtóhoz sietett. Halántékát a hideg vashoz tapasztotta, és hosszan hallgatózott. Érezte, hogy a gyomra kavarni és lüktetni kezd, mint rosszullet előtt. Egyből a tudatába hasított, hogy az összes többi fogoly eközben éppen eszik, hogy a többi negyvenkilenc fogoly a többi negyvenkilenc cellában éppen eszik, és ő, az ötvenedik, az ötvenes cellában, számára ismeretlen okból, teljességgel el lett felejtve. Ebben a pillanatban az öreg Franz Hoss ismét megjelent a folyosó végén.

Az öreg csoszogó lépteit nem lehetett máséval összetéveszteni. Bakancsának sarokvasa karcolta a cementet, a talpa pedig a durva csiszolópapírra emlékeztetett. Kosef J.-nek úgy tetszett, mintha a cellájához közeledő bakancsok valami furcsa, sebzett, de mégis veszedelmes állatok lennének. „Istenem, gondolta hirtelen Kosef J., remélem, hogy nincs valami nagy baj.” És, anélkül, hogy tudná miért, hátrált pár lépést, leült az ágy szélére, és visszatartotta a lélegzetét.

Franz Hoss kinyitotta az ajtót, nekidőlt a keretnek, elmosolyodott, és így szólt:

- Jó reggelt, Kosef J. úr.
- Tessék? – dadogta a fogoly, és gépiesen lábra pattant.

Franz Hoss belépett a cellába, és a falakat kezdte vizsgálni. Komoly arccal körbejárta a cellát, és néhányszor elégedetlenül megcsóválta a fejét. Mindkét tenyerét a falra tette, és figyelmesen várakozni kezdett, mint aki a nedvesség fokát akarja felmérni. Majd felsóhajtott, és letelepedett az ágy szélére.

- Úgy néz ki, hogy elromlik az idő – mondta szomorúan az öreg fegyőr. – Hja, bizony, bizony – toldotta még hozzá, és megvakarta a szakállát.

Kosef J. azt hitte, hogy álmodik. Mindenekelőtt, nem bírta felfogni, hogy az öreg Franz Hossnak létezett egy ilyen arca is: egy nyugalmat árasztó fáradt arc, amelyen a szomorúság valahogy meleg, emberi kifejezéssé idomult. Aztán meg, az is felfoghatatlan volt, hogy a máskor mindig goromba fegyőr most egy kifejezetten csendes és barátságos hangon szólalt meg, amely egyenesen csevegésre biztatta az embert.

- Ezek az esőzések engem kikészítenek – hallotta Kosef J., mintha egy álmon keresztül – Régebb azért nem volt ennyi eső.
- Tessék? – dadogta ismét Kosef J.

Már másodszor ejtette ki elképedten a „tessék” szócskát, és kezdte szégyellni magát, amiért nem képes a párbeszédre.

- Nem nem – vágta rá élénk sietséggel az öreg Franz. – Bizony nem volt ennyi eső.

A fogoly agyát borzalmas sejtelmek rohanták meg, mint holmi berobbanó golyók. „Lehet, hogy meg akarnak ölni; lehet, hogy mind megőrültek; lehet, hogy látogatóba jött az anyám”, rémüldözött Kosef J., és egy pillanatig meg volt győződve, hogy mindezt hangosan is elhadarta. De nem, nem gondolkozott hangosan, mert az öreg Franz továbbra is ott ült az ágy szélén, miközben néha-néha megvakarta a szakállát.

- Már itt van november, és aztán jön december – merengett Franz Hoss, majd hosszasan és kitartóan farkasszemet nézett Kosef J.-vel, mintha ki akarta volna találni, hogy az mire gondol.
- De szeptemberben nem volt eső – bökte ki egyből Kosef J., meglepődve a saját hangjától.
- Hogyne lett volna – ellenkezett egy kicsit nyersebben a fegyőr.

- Nem volt – erősködött Kosef J.
- Már hogyné lett volna! – harsogta a fegyőr, amolyan baráti feddésként.
- Nem volt – tartotta a magáét Kosef J. újdonsült magabiztosságában.

Még hozzá akarta volna tenni, hogy „és kész”, de aztán lemondott róla, már így is érezte, hogy túlfeszítette a húrt. Ennek dacára, úgy tetszett neki, egy örömhullám emeli a magasba. Hiszen nem csupán egyszer, hanem egyenesen kétszer kényszerítette az öreg fegyőrt a „hogyné” szó használatára, ami azt jelentette, hogy volt mersze kétszer ellenkezni vele. „Most aztán felőlem meg is üthet”, vélte Kosef.

De Franz Hoss nem ütött. Ehelyett tekintetével a padlót fürkészte, arcára pedig egy még öregebb és még fáradtabb kifejezés költözött. Kosef J. hirtelen megsajnálta az öreg fegyőrt. Szinte bánta is már, hogy annyira erősködött azzal az ellenkezéssel. Mi értelme volt ilyesmikkel bosszantani egy öreg és talán beteg embert?

A folyosóról pár zavaros mondatfoszlány szűrődött be. Valaki fennhangon dörögött maga elé, és sántítva haladt a cellaajtók előtt. „Ez Fabius lesz”, rezzent össze Kosef J. ettől a kellemetlen gondolattól.

- Ez Fabius lesz – mondta az öreg fegyőr is, mint aki kitalálta a fogoly gondolatát, és meg akarja nyugtatni.

- Jó reggelt, Kosef J. úr – köszöntötte Fabius, amikor a kinyitott vasajtóhoz ért.

Kosef J. röviden bólintott, aztán óvatosan valami jelentéktelen falszögletre szegezte a tekintetét. Végül is, egy fegyőr akármit megengedhetett magának. Ha a két öregnek arra szottyant kedve, hogy ezen a reggelen ilyen szívélyes köszöntésben részesíti, senki nem tilthatja meg nekik. És ugyanúgy, ha a két fegyőrnek az jut eszébe, hogy istenesen elverik, és minden ütést azzal toldanak meg, hogy „jó reggelt, Kosef J. úr”, senki nem akadályozhatta volna meg tervük kivitelezését.

De Fabiusnak és felettesének, Franz Hossnak egyetlen rossz szándéka sem volt azon a reggelen. Fabius az ajtókeretnek dőlt, arcára pedig enyhe zavartság telepedett, mint aki röstell belépni a cellába, de ugyanakkor mégis nagyon be szeretne menni. Pár hosszú és néma pillanat következett. Fabius elővette cigarettatartóját, felmérte a tartalmát, majd odakínálta Franz Hossnak. Az öreg fegyőr határozottan hálás tekintettel választott egy szálat magának.

- Dohányzik, Kosef J. úr?

Miközben a kérdés eljutott az agyáig, Kosef J. úgy érezte, hogy egy forgószél felkapja és egymás után párszor belecsapja fejét a vízbe. Érzékei teljesen össze voltak zavarodva, valami nagyon kellemetlen uralkodott el rajta, mint amikor egy rémálomban találja magát az ember.

- Jól is teszi, hogy nem él vele – hallotta valahonnan a távolból Fabius hangját.

A két fegyőr rágyújtott, és Kosef J. látta, hogy Fabius már tenné is vissza a cigarettatartót a zsebébe. Minden bizonnyal pillanatnyi összezavarodását visszautasításként értelmezték.

- De, de – sietett helyesbíteni Kosef J. –, kérek én is.

- A dohányzás egy igazi átok – magyarázta Fabius, miközben odanyújtotta a tartót –, különösen a párás levegőben.

- Úgy bizony – erősítette meg Franz Hoss is.

- Ugye? – fordult vidáman feletteséhez Fabius.

- Hát persze – bizonygatta Franz Hoss, és Kosef J. hirtelen rájött, hogy hihetetlen helyzetnek lett a tanúja, a két fegyőr mélységes egyetértéssel mosolygott egymásra, s úgy tűnt, ez boldoggá teszi őket.

- Ez most jól jött – szólalt meg Kosef J. is a cigarettára mutatva, mert kötelességének érezte, hogy valamiképpen részt vegyen abban a különleges harmóniában.

- Van még – kedveskedett Fabius. – Ha még óhajt, csak kérjen nyugodtan.

A cella hamar megtelt füsttel. A cigaretta még jobban elszédítette Kosef J.-t. A lábai remegni kezdtek. A szíve egyre vészesebben dobogott, de mégsem jutott kellő mennyiségű vér az agyába, és ez egy furcsa, szaggatott belső zajt eredményezett, mint amikor hagymát aprítanak a konyhában. Kosef J. szorongva azon töprengett, hogy szívdobogása vajon nem hallatszik-e *túlságosan* hangosan a szobában. Le szeretett volna ülni az ágy szélére, legalább egy percig, de valamiért nem mert engedélyt kérni.

Franz Hoss nevetett. Fabius odalépett Kosef J.-hez, és bizalmasan megveregette a vállát. A következő pillanatban már mind a hárman az ágy szélén ültek, és dohányoztak. Kosef J. soha életében nem érezte magát ennyire nyugodtan és *védetten*. Azt kívánta, bárcsak meghalna, hogy ki lehessen nyújtani és meg lehessen állítani örökre ezt az érzést.

2.

Az első dolog, amit Kosef J. meglátott, miután felébredt, az a cella nyitott ajtaja volt. Felkönyökölt az ágyban, és figyelni kezdett. A szobában levő tárgyak körvonalai elmosódtak, de próbálta mégis beazonosítani őket. Amikor pedig ráeszmélt, hogy milyen későre jár, hirtelen valami szörnyű rémület fészkelte be magát a torkába. A cella kis ablakán behatóló fény már a déli órákat jelölte. Kosef J. talpra ugrott, és odarohant az ablaknyílás alá. Megmarkolta a két vasrácsot, és a térdei segítségével sikerült addig felhúznia magát, hogy az álla az ablak alsó részéig érjen.

A foglyok a börtön zöldségeskertjében dolgoztak.

Kosef J. visszahuppant a padlóra, és leverten dörzsölte össze a tenyereit. Nemsokára aztán működésbe lendült az agya is. Ha a foglyok a börtön zöldségeskertjében dolgoznak, ez az jelenti, igen, ez azt jelenti, hogy *vasárnap* van. Mert csakis vasárnap, a *szabadidejükben* dolgoztak a foglyok a börtön zöldségeskertjében. Kosef J. egyszerre csak ráeszmélt annak az egész reggelnek a rendellenességére. Tisztán emlékezett arra, hogy *nem kapott* reggelit. Rájött arra is, hogy kihagyták a kertben zajló rendszeres munkaprogramból, abból a munkából, amit a foglyok nagyon szerettek, mert megengedték nekik, hogy zöldpaszulyt és borsót egyenek.

„Ez nem jó”, gondolta Kosef J. A cellájában még mindig ott lebegő cigarettaszagtól a rosszullét környékezte. Az egész szájürege sebként fáj, ajkai égtek, és nyelve hegyén keserű dohánydarabkák gyülekeztek. Mindezekről eltekintve azonban megengedett neki, hogy az egész vasárnap reggelt átaludja, ami eddig még soha nem történt meg. Ez a gondolat valamennyire megnyugtatta, és ezt csak erősítette az a felismerés, hogy kipihentnek érezte magát. Soha életében nem érezte magát ennyire kipihenten és józanul. Soha nem érzett nagyobb vágyat arra, hogy a zöldségeskertben dolgozzon.

A nyitott ajtóhoz lépett, és szemügyre vette a folyosót a nyíláson keresztül. Mélységes csend honolt az emeleten. Kosef J. pár percre tanácstalanul álldogált a *nyitva hagyott* ajtó előtt. El sem tudta gondolni, hogy ebben a helyzetben mit szabad neki tenni, és mit nem. Hosszas töprengés után elhatározta, tágabbra nyitja az ajtót, hogy többet lásson a folyosóból. Izgalomtól fojtogatva kinyújtotta a kezét, enyhén meglökte az ajtót, és alig bírta elhinni, hogy az engedelmeskedett neki. Kibámult a folyosóra hosszában tehát, ahogy eltervezte, de még mindig

nem látta be az egészet. Kis idő múlva eltökélte magát, hogy immár sarkig tárja az ajtót, és megvizsgálja *teljességében* a folyosót.

De a folyosó üres volt. Az egyik végén, a lifthez vezető ajtó nyitva állt. Kosef J. arra gondolt, hogy végeredményben, ha már így állnak a dolgok, akár tehetne is egy rövid sétát a folyosón. Szorosan a fal mellett indult el, és közben be-bepillantott a többi cellába. Senki sehol. A folyosó végéhez ért, a lift mellé. Itt megállt, meggondolta magát, és visszatért. A cellájában aztán ismét nyugtalankodni kezdett. Újból felkapaszkodott a vasrácsokra, és kinézett.

A foglyok továbbra is a börtön zöldségeskertjében dolgoztak, ha lehet még élénkebben, mint azelőtt. Kellemesen sütött a nap, és a melegtől egyesek derékig vetkőztek.

Kosef J.-t valósággal előntötte az irigység és a bosszússág. Gyomra kezdett komolyan nyugtalankodni. Egy kihagyott reggeli igazi katasztrófának számított. Az éhség nem is annyira a gyomrát marta, hanem egyenesen az agyát, és ráadásul kínzó kérdések ütötték fel a fejüket, hogy az amúgy is rettenetes helyzet még rosszabb legyen. Ezt követően pedig mélységes szomorúság uralkodott el Kosef J.-n, amiért senki nem szíveskedett neki elmondani, hogy mit kellene tennie. Az már egyértelmű volt, hogy most valami *új* történik vele, hogy a sorsa meg fog változni, de arról fogalma sem volt, milyen irányban.

- Hoss úr! – kiáltotta nagysokára Kosef J. a cella küszöbéről, abban reménykedve, hogy az öreg fegyőr majd talán meghallja valahonnan, a liftházból, például.

Miután senki nem válaszolt, Kosef tölcserít formált tenyeréből a szája elé, és újból elkiáltotta magát:

- Hoss úr! Hoss úr, én vagyok, Kosef J.!

Folytatni szeretne volna azzal, hogy: Hoss úr, a francba is, én vagyok az, hisz ismer.

- Hoss úr, lemehetnek a zöldségeskertbe? – harsogta Kosef J., felbátorodva ettől az új ötlettől.

De ekkor sem válaszolt senki. Hanem Kosef J. már sokkal magabiztosabban érezte magát. Az a tény, hogy *engedélyt kért*, kellőképpen meggyőzte arról, hogy ő valójában nem követett el semmilyen szabálytalanságot. Konkrétan nem tudott egyetlen előírásról sem, ami megtiltotta volna, hogy vasárnap lemenjen a zöldségeskertbe. Már hosszú évek óta minden vasárnap végrehajtotta a kijelölt kerti munkát, és mindig lelkiismeretes és fegyelmezett fogolynak bizonyult.

Önbizalommal telten, elindult a lift irányába. Eddig még soha nem fordult elő, hogy egyedül használja a liftet. Figyelmesen megvizsgálta az emeleteket jelölő hat gombot, majd megnyomta a felfele mutató nyilat, és a lift megérkezett. Belépett a lift fülkéjébe – ami, nem meglepő módon, a saját cellájára emlékeztette –, becsukta a fülke védőrácsozatát, és megnyomta a zérós gombot. A lift mozgásba lendült. Kosef J.-t hirtelen utolérte a hányinger. Szorosan megmarkolta a gyomrát, és lekuporodott a fülke egyik sarkába. Elszörnyedt attól a gondolattól, hogy a liftben öklendezzen, és minden erejével próbálta leküzdeni az ingert. Visszafogta a lélegzetét, és összeszorította a fogait. A lift közben megállt, de Kosef J. nem mert feltápáskodni. A gyomra egyből csak megnehezedett, valami szűrni kezdte belülről, valami ragadós, méregerős folyadék. Kosef J. behunyta a szemét, jobban összeszorította a fogait, és valósággal összezsugorodott. Az egész teste remegett, izmai lemerevedtek.

A lift ajtaja kinyílt, és Fabius, a fegyőr helyettes jelent meg.

- Hányania kell? – kérdezte tőle Fabius a világ legközönségesebb hangján, mintha annak a liftnek az lett volna a rendeltetése, hogy öklendező embereket szállítson a földszintre.
- Igen – nyögte Kosef J.
- Jöjjön a klozetbe – biztatta Fabius, és segített Kosef J.-nek lábra állnia.

Nagy nehezen végigvonszolták magukat a folyosón, egyik a másikba kapaszkodva. A sántító Fabius lihegett a megerőltetéstől, Kosef J.-t pedig már-már az örületbe kergette a fájdalom, minden pillanatban azt hitte, szétrobban. Életében először haladt át azon a folyosón, de rögtön megsejtette, hogy Fabius a fegyőrök klozetjébe viszi. Ennek tudatában furcsa büszkeség töltötte el, ami aztán fokozatosan elterjedt a még mindig remegő testében, és eltompította a rosszulétet.

Fabius segített neki, hányás közben mindvégig fogta a fejét. Kosef J. úgy érezte, hogy sorra fogja kiokádni a zsigereit. Patakozott a verejték a homlokán meg a nyakán, és ezt még duzzasztották az erőlködéstől kispriccelő könnyek. Fabius próbálta valamiképpen lecsillapítani, és többször elismételgette:

- Még egy kicsit, Kosef úr, még egy kicsit.

De Kosef J. újból és újból nekifeszült, keserves hörgést hallatva – s amint saját kínlódását így hallotta, az volt az érzése, hogy így fog öklendezni a világ végéig. Ekkor történt meg az,

hogy a vállait és homlokát tartó Fabius közölte Kosef J.-vel, hogy attól a reggeltől kezdve ő már egy szabad ember.

3.

Kosef J. kijelentette, hogy most már sokkal jobban érzi magát, és megkérte Fabiust, hagyja magára egy *kicsit*. Fabius elővette a zsebkendőjét, megtörölte vele Kosef arcát meg a száját, aztán így szólt:

- Igen, hogyne.

Miután egyedül maradt, Kosef J. kezdett fokozatosan lenyugodni. A fegyőrök klozetjében tisztaság volt, a fal csempe sima felszínén szinte látta a tükörképét. Valami jó minőségű fertőtlenítőszer szaga érződött a levegőben, és Kosef J. élvezettel lélegezte be. Aztán hosszú percekig keresztül próbálta pontosan felidézni a Fabiustól hallott mondatot. Már nem emlékezett tisztán, hogyan is fogalmazott Fabius, és hogy milyen szavakat használt. Megfeszülve igyekezett elővarázsolni az emlékezetéből a fegyőr szavait. Mintha valami ilyesmi visszhangzott volna még az agyában: „Bátorság, Kosef úr, hiszen ma reggel szabadlábra helyezték”. De nem, ez így túl hosszú, másként fejezte ki magát Fabius: „Csak lassan, lassan. Mától szabad.” Azért mégsem így. Fabius hivatalos kifejezést használt, valahogy így: „Az ön fogsági ideje ma reggel véget ért.” És mégis máshogy. A Fabius által közölt üzenetnek volt valami aggódó jellege: „Vigyázzon, uram, hisz mától szabad, mint a madár.” Nem.

Kosef J. valami egészen különlegeset szeretett volna érezni, például azt, hogy megőrül a boldogságtól, vagy könnyekre fakad az indulattól. De még megközelítőleg sem érzett semmi hasonlót. Az üzenetet átadták, az agya lerögzítette, és ennyi. Hanem ezek helyett azt bizony nagyon is érezte, hogy átkozottul fáj a gyomra és kínozza az éhség. Persze, Fabius közlése legalább megmagyarázta a furcsa reggeli eseményeket. Azért aludhatott még ráadásnak három órát, mert neki, Kosef J.-nek joga volt hozzá. Mint szabad embernek. Mondjuk az igaz, hogy nem mondták meg neki a kezdettől fogva, hogy szabad. Tehát a reggelt ugyan már szabad emberként aludta át, de neki közben fogalma sem volt, hogy valójában szabad. Meglehetősen furcsán viselkedett a két öreg fegyőr is, barátságosak voltak, de azért mégis csak furcsák. Elképzelhető, hogy nem az ő kötelességük volt Kosef J.-t értesíteni a szabadon bocsátásról, és akkor mintha jobban érthető lenne az egész. De ha nem az ő kötelességük volt értesíteni Kosef

J.-t arról, hogy szabad, akkor ki kellett volna azt megtegye? Kosef J. végül feladta a találgatást, és ehelyett inkább megpróbált örülni helyzetének. Megpróbálta minden akaraterejét arra összpontosítani, hogy most aztán örüljön.

- Ez életem legszebb napja – súgta önmagának Kosef J., hogy talán ettől elérzékenyül majd.

Várakozott pár pillanatig a mondat hatására, de hiába, ezért megismételte, ezúttal hangosabban:

- Ez életem legszebb napja.
- Mondott valamit? – hallatszott Fabius hangja, és Kosef J. minden erejét be kellett vesse, hogy a fegyőr ne tudja kinyitni a klozet ajtaját.
- Szüksége van valamire? – kérdezte Fabius, miután meggyőződött, hogy hiába próbálkozik az ajtóval.
- Nem, köszönöm – válaszolt félénk hangon Kosef J. a klozet belsejéből.

Ekkorra már csak az éhség kínozza. Bámulta a fali csempét, és mosolygott. A csempe fehérségétől az ő bőre is gyöngyházfényű jelleget kapott. Jobb kéz felől, a falra rögzítve, felfedezett egy márványkeretbe helyezett vasgyűrűt, amire egy tekercs vécépapírt húztak. Ösztönösen arra gondolt, hogy le kellene tekerni pár méternyit, és eldugni a kabátzsebbe, mert jól jön majd az később. Aztán mégis csak legyőzte magában ezt a vágyat. Felhúzta a nadrágját, megrántotta a víztartó aranyozott láncát, és kilépett a klozetből.

Fabius közben eltűnt, és Kosef J. zavara is elpárolgott. Hosszasan mosott kezet, majd arcot a folyosó egyik ablaka alatt található kagylónál. Miután felfrissítette arcát a hideg vízzel, kinézett az ablakon.

Ez az ablak a börtönnek olyan részére nyílt, amelyet Kosef J. addig még nem látott. Rájött, hogy az adminisztratív részleg épületét látja, ahol az irodák, a raktárok és a fegyőrök szálláshelyei találhatóak. Egy keskeny, kavicsokkal borított sétány vezetett a börtön másodlagos bejáratához. A sétányt szegélyező öreg nyárfák kimondottan tetszettek Kosef J.-nek. A végénél levő kapu közel sem volt olyan impozáns, mint a másik, amely az *egyes számú* bejáratnál állt, és amelyet évek óta ismert. De a két kapufára helyezett lámpa adott ennek a kisebbik kapunak valami diszkrét, meghitt és csábító jelleget.

Ismét eszébe jutott, hogy végre valahára szabad. Egész lényén eluralkodott az a vágy, hogy eszeveszetten rohanjon ahhoz a lámpáktól őrizett kapuhoz. Istenem, mit is jelenthet az,

hogy *szabadság*? Vajon a szabadság azt jelenti, hogy sétálhat a sétányon, a nyárfák között? Vajon szabad neki visszajönni napszállta után is ehhez az ablakhoz, hogy megnézzze, miként világítanak a lámpák?

Kosef J. szorongva harapott bele az ajkába. Gyakorlatilag semmit nem tudott arról, hogy milyen lesz az élete *ezentúl*. Kétségkívül, valaki mégis kellett volna mondjon neki valamit, de ez a valaki még nem került elő. A két fegyőr is láthatóan zavartnak tűnt. Talán az ő kötelessége lett volna, hogy előrukkoljon *pár kérdéssel*, hogy pontos felvilágosítást kérjen. Végül is, ő lett szabadlábra helyezve. Nehéz lenne azt elképzelni, hogy az öreg Franz Hoss soha senkit nem helyezett még szabadlábra. „Ostoba vagyok”, döntötte el Kosef J., és határozott léptekkel elindult a zöldségeskert irányába.

Messziről látta, ahogy a két fegyőr szétterpeszkedve üldögélt az egyik padon, és élvezettel itta be azt a pár napsugarat, amelynek csodamód sikerült áttörni a felhőrétegen. Mindketten tökmagot ettek, Franz Hoss pedig lehunyva tartotta a szemét.

A foglyok vidáman tettek-vettek a káposzta- és paradicsomágyások között. Amikor meglátták Kosef J.-t, abbahagyták a munkát, és néhányan összesúgtak, arcukon csodálkozással keveredett a tisztelet. Kosef J. pár pillanatig bűnösnek érezte magát, amiért az egész reggelt átaludta, és nem jött ki a többiekkel dolgozni, mint általában. De hamar elűzte ezt a rossz gondolatot, mert végül is ő most már egy *szabad* ember, és teljesen más *kötelességei* vannak. Miközben a két bóbiskoló fegyőrhöz közeledett, Kosef J. elhatározta, minden köntörfalazás nélkül elő fog állni azzal a kéréssel, hogy márpedig őt azonnal vezessék a börtön egyes számú kapujához.

- Hogysmint? – lepte meg a kérdéssel Franz Hoss, még mielőtt szóra nyithatta volna a száját.

Fabius pedig, minden magyarázat nélkül, talpra ugrott. Kosef J.-nek erre torkán akadt a szó, és egyből minden *követelőző* szándéka elpárolgott. A foglyok visszatértek a munkához.

- Minden rendben – mondta Kosef J., mert látszott, hogy az öreg fegyőr várt valamiféle választ.
- Nem akar egy kicsit itt üldögélni velünk? – kérdezte biztatóan Fabius, és Kosef J. kényszeredetten kibökte, hogy „de”.
- Kész csoda, hogy még előbújik a nap – dörmögte Franz Hoss.

Fabius odanyújtott Kosef J.-nek egy maroknyi tökmagot.

- Kérem, vegyen csak.

Kosef J. nem utasította vissza. Szörnyen éhes volt, és ebben az állapotban bármit megevett volna. Legszívesebben berohant volna a zöldségeskert közepébe, hogy megtömje a zsebét borsóval, de valamilyen ismeretlen okból szégyellte magát.

- Nézze meg az ember ezeket a mihaszna lókötőket – dörögte ismét az öreg fegyőr –, nem csináltak semmit a reggel óta. Csak a hasukat tömték egész nap. Csak a bendőjükre gondolnak, semmi másra.

Kosef J. hirtelen elpirult, keze megállt félúton a levegőben. Sikerült még kiköpni a tökmaghéjakat, és aztán tátva maradt a szája, mint aki arra vár, hogy valami külső erő juttasson levegőt a tüdejébe. Vajon Franz Hoss burkolt szemrehányásként mondta ezt?

- Kár, hogy vasárnap van – mondta Fabius, és hosszasan Kosef J.-re nézett, de ez egyáltalán nem értette a látszólag hozzá intézett mondatot.

Egy ideig mindhárman hallgattak. A felhők közötti rés kezdett eltűnni Franz Hoss nagy sajnálatára. Amikor pedig az utolsó napsugarat is elvágta a gyülekező felhőrétegek, az öreg fegyőr talpra ugrott, és elrikkantotta a vezényszót. A foglyok azonnal felsorakoztak. Közeledett a vacsoraidő, és mindannyian várták, hogy visszatérjenek a börtönbe.

- Ez van – adta meg Fabius Kosef J.-nek a végszót egy olyan beszélgetéshez, ami valójában meg sem történt.

A foglyok menetoszlopba rendeződve elindultak. Franz Hoss megszakítás nélkül ordibált, osztogatta egymás után a parancsokat és a vaskos szitkokat. Fabius kirázta szakállából a tökmaghéjakat, és ő is elindult Franz Hoss után.

Kosef J. egyszerre csak kimondhatatlanul egyedül érezte magát. Valami súlyos és nyomasztó magány kerítette hatalmába, és ez kibírhatatlan szomorúságot okozott neki. Soha életében nem érezte magát ennyire elhagyatottan és tanácstalanul. Egész lényét egymásnak ellentmondó ösztönök és indítékok ostromolták, míg végül Kosef J. a legtermészetesebb hajlamnak engedett. Eldöntötte, hogy visszamegy a cellájába és megvárja ő is a vacsorát.

Futásnak eredt, hogy utolérje még a menetelő foglyokat.

4.

Kosef J. ettől aztán igazán dühös lett. Aznap már másodszor mentek el a fegyőrök a cellája előtt anélkül, hogy az szabályzatban előírt ételt neki beadják. Közben az egész emelet a *táplálkozás* szokásos zajaitól visszhangzott, tömeges csámcsogás, feltörő röhögés és egy-két böfögés. A tányérok legalább nem csörömpöltek, mert műanyagból készültek mind. A tompa hangok mintha egy méhkas mélyéről érkeztek volna.

Kosef J. utálta az éhséget. Bármit hajlandó volt kibírni, kivéve az éhséget. És hajlandó volt sok mindent elfogadni, de azt az egyet nem értette, hogy miért nem *adnak* ennie továbbra is. Gyanította ugyan, hogy a szabadon bocsátása körüli *pontatlanságnak* köze volt a különleges vasárnapi hangulathoz, amikor általában némiképp felbomlik a megszokott rend. Komolyabban visszagondolva a kint történetekre, Kosef J. rájött, hogy amikor Fabius azt mondta „kár, hogy vasárnap van”, pontosan *erre* gondolhatott. Ha bármilyen más nap lett volna, valószínű, hogy a dolgok *másként* alakulnak, és Kosef J. már rég túloldalt lenne, például a lámpás kapun kívül. Vagyis hát, igen, meg lehetett valahogy érteni a helyzetet, és úgy általában sok mindent meg lehetett érteni és el lehetett fogadni. De a reggeli, és főleg az ebéd kimaradását, nos, azt már nem.

Kosef J. nagy lendülettel Franz Hoss keresésére indult, most már anélkül, hogy ismét utána kiáltson a cella ajtajából, vagy hogy engedélyét kérje a kimenetelhez. Végül is, ő most már egy szabad ember. Ébredező büszkeséggel haladt el a többiek zárt cellája előtt, ám ugyanakkor az éhség egész egyszerűen megőrjítette, s már-már iriggyé tette.

Franz Hoss és Fabius a folyosó végén ebédeltek, a lift mellett. A két fegyőr annyira belemerült az evésbe, hogy nem is hallották Kosef J. közeledését. Franz Hoss már végzett a levessel, és készülődött belevágni a hússzeletbe. Fabius, aki lassabban evett, hogy minden falatot külön élvezhessen, épp az utolsó korty levest kanalazta ki. Nem igazán tudta volna megindokolni, de Kosef J.-nek úgy tűnt, hogy a két fegyőr ebédje valamivel *gazdagabbnak* mutatkozott, mint amilyen lenni szokott. Egy kételyes szerepű tál példának okáért Fabius széke alá volt rejtve. A sisak formájú edény még enyhén billegett is, mintha nemrég helyezték volna sebtében oda.

Kosef J. lelassította lépteit, de tekintetében kitarzott a felháborodás és az eltökéltség.

- Nohát, Kosef úr – szólalt meg Franz Hoss tele szájjal.
- Hoss úr, kérem tisztelettel, én tényleg nem tudom, mit történik itt – nyögte ki Kosef J.

- Miről beszél? – akadt meg a falat a torkán a fegyőrnek, és tágra nyílt, riadt szemekkel nézett rá.
- *Az ételről*, uram – suttogta Kosef J. elcsukló hangon, szinte a síráshoz közel. Az ádámcsutkája, valami megbokrosodott ideg miatt, elkezdett fentről lefele mozogni, és ezért ismételten szárazakat nyelt.
- Az ételről? – ismételte a fegyőr.
- Az ételről, igen, az ételről – sikerült kiszótagolni Kosef J.-nek.

A két fegyőr egymásra nézett. Franz Hoss gyors pislogásba kezdett, bizonyára erőlködve kereste az agyában a kapcsolatot Kosef J. jelenléte és az „étel” között.

- Hát, na, Kosef úr – dünnyögte –, azt hittem, hogy már szóltak.
- Miről?

Franz Hoss erre fel már szigorúan tekintett Fabiusra.

- Most akkor szóltak neki vagy sem?
- Szóltak, persze, hogy szóltak – vágta rá ijedten Fabius.
- Nohát, akkor – intett a fegyőr Kosef J.-nek.
- De miről? Miről? – nyögte ez.

Kosef J. úgy érezte, hogy pattanásig feszült a helyzet. A Fabius tányérjára pillantva észrevette, hogy a megmaradt leves már bizonyára kihűlt és ez talán végtelenül felbosszantja majd az öreget.

- Hát, hogy most már szabad, Kosef úr, most már szabad – nyomatékosította Franz Hoss a helyzet eszmeiségét, anélkül, hogy gonoszság vagy ingerültség érződött volna a hangján. „Ezek megint kezdik”, gondolta Kosef J.
- Érti végre? – folytatta Franz Hoss – Kész, magát *kihúzták*.

Fabius elröhögte magát, ami némileg felbátorította Kosef J.-t, noha egyre jobban nőtt benne a vágy, hogy visszarohanjon a cellájába és a fejét a párna alá dugja.

- Magának már nem jár a napi fejadag – magyarázta végtelen nyugalommal Fabius – A maga adagját eltörölték. Érti? Kihúzták a költségvetésből. Ígyhát, tekintve, hogy most már szabad, tudja... a börtön immár nincs kötelezve, hogy... Érti már?

Kosef J. megértette. A másik kettő folytatta az ebédjét.

- Ellenben, ha vásárolni szeretne valamit... - hallotta Kosef J., de mintha nagyon messziről.

- Természetesen, vásárolhat magának valamit – toldotta meg a másik fegyőr.
- Valami finomat – folytatta az első.
- A kolbász jó lesz?

„Mit tegyek, mit tegyek, mit tegyek?“, kavargott Kosef J. fejében a kérdés. A szabadság hirtelen távoli és valótlan formában mutatkozott meg számára. Most akkor ő, az ötvenedik cella frissen szabadult foglya, mit tegyen, hiszen már egy biztos pont sincsen a világban, nincsen egy biztos akarat, egy erőteljes gondolat, ami cselekedetre bírná sarkallni. Fabius ugyanolyan évezettel szürcsölte ki a megmaradt hideg levest, mint azelőtt a meleget. Franz Hoss bekebelezte a hússzeletet, majd ugyanolyan élvezettel szedegette a kenyérmorzszákat, mint azelőtt a húsdarabkákat. Fabius ugyanolyan étvággyal ette a számára kiszabott húsadagot, mint ahogy Franz Hoss ette kevészel azelőtt a neki kiosztott húst. „Ezeknek minden olyan egyszerű“, gondolta Kosef J., „pontosan tudják minden pillanatban, hogy mit kell tenni, számukra mindennek van értelme...“

- Biztos éhes lehet – mondta nagy sokára Fabius.

Kosef J. kereste Fabius tekintetét, hogy így fejezze ki háláját.

- Vigyem a konyhára? – kérdezte Fabius egykedvűen, mintha önmagától.
- Vigyed – felelt Franz Hoss, és Kosef J. most már az ő tekintetét kutatta, ugyanannak a gyerekes indíttatásnak engedelmeskedve.
- Na, jöjjön – sóhajtotta sajnálkozva Fabius, mert tudta, hogy az evés utáni sziesztájának lőttek.

„Ezek mégis csodálatos emberek“, gondolta Kosef J., és lelkesen követte Fabiust a lifthez. Noha már erősen szédült az éhségtől és a nap különös eseményeitől, Kosef J.-t mégis öröm töltötte el, amikor a konyha fele vezető folyosón lépkedett. Eddig soha nem járt a börtönnek ezen a részén, csak távolról nézte egy meghatározhatatlan vágytól fűtve. Sóvárgott az új látvány után, és íme, most teljesült a kívánsága. Úgy érezte, hogy a sétányon a lába alatt zörrenő kavicsok élményét régóta várta, és hogy ettől képes egészében újjászületni. Minél jobban közeledett a konyha épületéhez, annál inkább bámulta a tetőn magasló kéményeket és a személyzeti étkezde nagy ablakait.

Az eget elrongyolódott felhők borították. Egy meglehetősen hideg szél rezgettette a nyárfaleveleket. A konyha kéményeinek fekete füstje komoran emelkedett a magasba.

- Hosszú telünk lesz – mondta leverten Fabius.

Kosef J. a lehető legnyájasabban szeretett volna válaszolni, de csak annyit tudott kibökní, hogy:

- Meglehet.
- Egymás után hét hosszú tél jön, meglátja – bizonygatta Fabius – Mostanig volt hét rövid tél, és ezután hét hosszú lesz.

Kosef J. igyekezett visszaemlékezni, hogy az elmúlt hét tél valóban rövid volt vagy sem. De hát, ami őt illeti, minden egyes tél inkább kétségbeejtő volt, és ilyen értelemben könyörtelenül azonos tartamúnak bizonyult mindenik.

- Kétség kívül így lesz – válaszolta mégis, ám közben szemrehányást tett magának, amiért ilyen butaságokat beszél.

Beléptek a konyhaépületbe. Az előszobában olyan meleg volt, amelyet Kosef J. nem tapasztalt még egy helyiségben sem. Ráadásul íncsiklandóan jó illatok terjengtek a levegőben.

- Rozette! – kiáltotta Fabius, majd Kosef J.-hez fordult, és rosszállóan megjegyezte – Meglásd, ezek épp most esznek.

Kosef J.-nek azonban nem tűnt egyáltalán rendellenesnek, ha egy Rozette nevű személy, amennyiben a konyhában tartózkodik, *ne enne* pont akkor.

- Rozette! – ordította másodszorra Fabius, de elcsuklott a hangja és köhögni kezdett.

Kosef J. kötelességének érezte, hogy ő is besegítsen, hiszen az egész akció az ő érdekében zajlott. Kiáltott egyet ő is, amennyire udvariasan csak tudott:

- Rozette!
- Á, hiába – legyintett Fabius, lemondó kifejezéssel az arcán – Amikor esznek, nem hallanak meg senkit.

Beléptek egy tágas terembe, ahol elektromos kemencék sorakoztak. Kosef J. lelassította lépteit, hogy jobban szemügyre vehesse ezeket a csodálatos gépeket. De Fabius maga után húzta, megkerültek két-három edénymosó gépet, elhaladtak a tányérok százait tartó polcok előtt, és a terem legeldugottabb zugához közeledtek. Az ott levő faasztalnál egy nő egy gyereket etetett.

- Ő lenne Rozette – intett a nőre Fabius, és kimerülve lehuppant egy székre.

A gyerek nevetve nézett Fabiusra, ez pedig egy grimasszal válaszolt.

- Ez itt pedig Kosef J, akiről már meséltem neked. Itt fog enni ezentúl.

Kosef J. mély lélegzetet vett, hogy valami udvariasat mondjon, de aztán mégsem jutott semmi az eszébe. A gyerek közben tetőtől talping végigmérte, ő pedig mosolyogni próbált.

- Jól van – szólalt meg Rozette.

A nőnek annyira kellemes hangja volt, hogy Kosef J. valósággal beleremegett, és alig várta, hogy ismét mondjon valamit. Ám Rozette megelégedett ennyivel. Egy tányérra kitett valami meghatározhatatlan színű, darabos, de azért még melegen gőzölgő ételmaradékot, és Kosef J. elé tolta.

- Kenyérből csak bátran, amennyi kell – tette hozzá Fabius a nő mozdulatához.

Kosef J. hihetetlen élvezettel kezdett az evéshez. A gyerek még mindig kitartóan nézte, már-már úgy tűnt, azért, mert még éhes. Pedig nem, látszott, hogy *mind* megette az adagját, és most csak egyszerűen kíváncsi volt. „Idegen vagyok számára, biztos azért”, nyugtatta magát Kosef J. Óvatosan rágta a vacsoráját, és lopva a gyerekre pillantott. Az nevetve bámult vissza. Kosef J. ezt nagy megelégedéssel nyugtázta. „Jó gyerek ez”, vont a tanulságot, „és az étel is jó”. Minden olyan meleg és barátságos volt a börtönnek ebben a részében.

- Ízlik, ízlik? – kérdezte vigyorogva Fabius.

Kosef J. lelkesen bólogatott és teli szájjal nevetett. A nő is nevetett. Mindhárman határtalan megértéssel néztek rá, és Kosef J. életében először boldognak érezte magát.

- Ha még kér, szívesen adok – ajánlotta Rozette azzal a kellemes hangjával.
- Á, nem, köszönöm – szabódott Kosef J.
- Nem kell szégyellni – bízta a nő.

„Úgy, úgy, beszélj hozzám, csak beszélj, minél többet”, kívánta magában Kosef J. A végtelenségig elhallgatta volna Rozette beszédét, még akkor is, ha a mosógépek működését magyarázná. „A végén segítek neki eltakarítani”, fogadta meg. Igen, okvetlenül tennie kell valami hasznosat ezeknek az embereknek. „Fabiusnak is segíteni fogok”, tervezgette tovább, noha fogalma sem volt, miként tudna ő Fabiusnak segíteni.

A nő tett neki még egy adagot, anélkül, hogy rákérdezett volna. Mindhárman újra elnevelték magukat, amikor enni kezdett. „Nagyon kedvesek, nagyon jók hozzám, ezek igazán belevaló emberek”, ismételte magában Kosef J. Ez az igazi élet, igen, és ez a szabadság, íme, végre valahára, a teljes és igazi szabadság, az övé lett immár.

- Na, én akkor megyek is – jelentette be Fabius.
- Köszönöm, nagyon köszönöm – kiáltotta Kosef J. a fegyőr után.
- Kér vizet? – kérdezte a nő.

- Igen, kérek – válaszolta lelkesen Kosef J., remélve, hogy egy kis párbeszédet tud kicsikarni.
- Hozzá Kosef úrnak egy pohár vizet – utasította Rozette a gyereket.

A gyerek pedig fürgén leugrott a székről, és már hozta is a vizet. „Milyen szófogadó”, merült fel Kosefben.

- Milyen szófogadó – mondta ki azon nyomban hangosan is, mert nem jutott eszébe jobb annál, mint hogy megismételje a már beugrott gondolatot.
- Igen, nagyon szófogadó – bólintott a nő.
- És nagyon jólnevelt – tette hozzá gyorsan Kosef J., büszkén arra, hogy ilyen kitűnő mondattal rukkolt elő, noha csodálkozott is egy kicsit, amiért nem vetette be hamarabb.
- Én neveltem – mondta a nő, majd homlokon csókolta a gyereket – hát nem igaz?
- Segíthetek valamiben – kérdezte Kosef J. miután felállt az asztal mellől.
- Nem.

De Kosef J. nem adta fel:

- Bármit vállalok.

A nő mégis nemet intett, és Kosef J.-t nyugtalanító sajnálkozás kerítette hatalmába. Elindult a kijárat irányába. A gyerek hozzászegődött.

Amikor kiért a sétányra, Kosef J. megállt. A gyerek is megállt, pár lépéssel a háta mögött. Az időjárás továbbra is megbízhatatlanul változékony maradt. Időközönként a napsugarak kivilágították a börtön falait és a kékes kavicsösvényt. Kosef J. ismét borzasztóan zavarban volt. Egyrészt, módfelett meg volt elégedve, hiszen csillapította éhségét, másrészt azonban el nem tudta képzelni, hogy ezután mit kell tennie. Hátrafordult, és meglátta a gyereket, aki ezt jelzésként vette, és odaszökkent Kosef mellé.

- Nekem vannak köveim – szólalt meg a gyerek.
- Tessék? – nézett nagyot Kosef J.

A gyerek kuncogott ezen. Kézen fogta Kosef J.-t, és maga után húzta. Megkerültek pár olyan épületet, amelyeknek a létezéséről ő nem is tudott, és egy megfeketedett, nedves fal közelében álltak meg.

- Itt – mutatott lefelé a gyerek.

A fal tövében, az alapzatba egy kisebb üreg volt vájva, amit valaki aztán durva felszínű kövekkel töltött fel.

- Ez itt mind az enyém – mondta a gyerek.

Kosef J. nem értett semmit az egészből, de arcára ösztönösen csodálkozás ült ki.

- Mind – folytatta a gyerek – Ha szüksége lesz kövekre, majd idejöhet értük.
- Idejövök majd – mondta erre Kosef J. –, okvetlenül idejövök.

5.

Kosef J. mélyen és álomtalanul aludt. Amikor hétfő reggel felébredt, furcsállta, hogy nem hallott semmit a reggeliosztás szokásos lármájából. Kilépett a folyosóra, és látta, hogy mindenik cellaajtó tárva-nyitva. A foglyokat már mind munkára vitték. Erre eszébe jutott, hogy ő *szabad*. Lement a földszintre, a fegyőrök fürdőjébe és megmosta az arcát. Kinézett az ablakon. A kis kapu, a két lámpa, a nyárfák sora, az elrongyolódott felhők gomolygása, a halvány napsugarak játéka, mind ugyanott volt, ahol az előző nap. Fabius szavai ugrottak be: „Itt fog enni ezentúl”, és már indult is a konyhába.

Franz Hoss és Fabius épp kockáztak a faasztalon. Rozette beindította az edénymosó gépeket, és úgy tűnt, hogy keményen dolgozik. A gyerek hiányzott. A konyha levegője kibírhatatlan volt, mert az ételmaradék és a mosószer szaga undorító módon keveredett a gépek által kibocsátott gőzben.

- Aha, már meg is érkezett – fogadta Franz Hoss, majd egy bádog bögrében rázni kezdte a kockákat. Feszülten koncentrált, arca kipirult az izgalomtól és tekintetét olyan mereven szegezte holmi túlvilági pontra, hogy már-már úgy tűnt, imádkozik. Aztán eldobta a kockákat. A két fegyőr gyorsan az asztal fölé hajolt, szinte összekocant a fejük. Fabius kárörvendően felnevetett.

- Egy nagy büdös szart, azt dobtál – röhögte – Nem úgy kell azt csinálni. A kockát nem úgy dobod, mint paraszt a búzaszemeket.

Franz Hoss nem válaszolt. Bosszúsan Kosef J. tekintetét kereste, és mintha valamiféle segítség után könyörgött volna.

- Nem így csinálják azt. Fejjel kell ám dobni, nem két balkézzel.

Rozette hozott közben egy tálcán két nagy szelet kenyeret és két sárga folyadékot tartalmazó poharat. Letette az asztal szélére és szó nélkül távozott. Kosef J. körbenézett egy szék után, és miután rájött, hogy hiába, állva kezdett el enni.

- És rázni sem ilyen ügyetlenül kell – folytatta bírálata Fabius – Amikor rázod a kockákat, nem lehet csak úgy a semmibe bambulni.

Kosef J. elhatározta, hogy minél hamarabb végez az evéssel, és elhúzza a csíkot. Ilyen körülmények közt már nem tetszett neki a konyha. A gőz egyre fojtogatóbb lett, és parányi zsírdarabok kezdtek a fejére hullani.

- Volt már a raktárban? – kérdezte egyből Franz Hoss.
- Nem – dadogta Kosef J.
- Hát, menjen akkor! – utasította indulatosan az öreg fegyőr.

Fabiusra került a sor a kockadobásban, és Kosef J. torkán megállt a falat. Csak a mosógépek tompa zaja hallatszott a háttérben. Fabius dobott, és egyből hencegni kezdett:

- Látod, ahogy mondtam! Na, megmondtam vagy nem mondtam meg?

Franz Hoss elővett egy nagyméretű zsebkendőt, és sértődött gyerek módjára kifújta az orrát.

- Érted most már? – erősködött Fabius – Csak lassan és finoman. Ennyi az egész. Amilyen finoman csak lehet.

Kosef J. mindeközben azon törte a fejét, miért kérdezte tőle Franz Hoss, hogy volt-e *már* a raktárban. Mit keresett volna a raktárban? Senki nem mondta neki, hogy a raktárba kellene menjen. Azt sem tudta eddig, hogy létezik egy raktár.

- Miért kell odamenni? – kérdezte közönyösnek szánt hangon, mintha egy jelentéktelen részletről lenne szó.
- A ruhákért – érkezett a válasz.

Kosef J.-t ismét megmagyarázhatatlan felindultság kerítette hatalmába, egy fura izgalom, ami a torkát szorongatta. Szóval a ruhákért! Hát persze, hogy a ruhákért. Miért is nem jött rá hamarabb? Hiszen olyan egyszerű ez az egész. A szabadságot valamivel föltétlenül *jelölni* kell, és a legbiztosabb megoldás természetesen a ruhacsere. Csakis magát hibáztathatja, amiért annyira hozzászókkott a fegyencruhához, s már el sem tudta képzelni, hogy az emberek másféle ruhákat is hordhatnak.

- Menjen holnap – hallatszott újból Franz Hoss hangja, amit rögtön el is nyomott a kockák gurulása a faasztalon.
- Elmegyek majd – válaszolta ugyanazzal a tettetett közönyösséggel Kosef J.

„De miért holnap, és nem ma?”, fúrta az oldalát a kíváncsiság. A ruhák bizonyára nagyon fontosak, ám akkor miért nem kapta meg őket már kora reggel? Vagy már a tegnap? Azt nem

lehetett, mert vasárnap volt, s vasárnap a raktár valószínűleg zárva szokott lenni. Biztos, hogy zárva volt. De ma? Ma miért nem jó? Ez megint csak az ő hibája, amiért nem érdeklődik komolyabban a jogai után. Mert mindamelllett, hogy Franz Hoss egy kedves és segítőkész ember, az azért mégsem kötelessége, hogy kézen fogva vigye el őt, Kosef J.-t, a raktárba, majd illedelmesen kísérje a börtönkapu elé, s ráadásul el is magyarázza neki: „Íme, Kosef J. úr, innen kezdődik az ön szabadsága”.

„De mégis, miért holnap, és nem ma?”, törte az agyát tovább Kosef J. Ám arra már nem volt elég bátorsága, hogy Franz Hosst erről megkérdezze. Az már tényleg kivételes faragatlanság lett volna a részéről. Olyan érzés volt ez, mint amikor kimondhatatlanul sajnálod, hogy nem kapsz meg egy bizonyos valamit, amiről addig nem is tudtál. A következő napig pedig igazán nem kellett sokat várni már, mit számított az a *kevés* késelem. Sőt, az is elképzelhető, hogy eleve nem késelelemről volt szó, hanem egyszerűen arról, hogy a raktár sem vasárnap, sem hétfőn nincs nyitva. Ez is lehetséges. Minden lehetséges.

- Próbára teszi a szerencsését? – nyújtotta neki a kockákat Fabius.
- Próbára – bólított vidáman Kosef J.

Bedobta a kockákat a bádóg bögrébe, kétszer megrázta, majd széles mozdulattal ráborította az asztalra. Ahogy felemelte a bögrét, mindhárman kíváncsian hajoltak a kockák fölé.

- Tessék! – rikkantotta Fabius – Kosef úr *helyesen* dob.

Kosef J. nem értette igazán, hogy az általa dobott eredmény a két fegyőr szempontjából nagyon jónak, egyszerűen csak jónak vagy éppenséggel elfogadhatónak számított. De nem is akarta megkérdezni őket. Neki bőségesen elég volt az, hogy „helyesen” dobott.

Rozette az asztalhoz lépett, hogy eltakarítsa a reggeli maradékait. Ahogy meglátta, Kosef J.-ben leküzdhetetlen vágy támadt a nő hangja után, ezért azon nyomban felajánlotta, hogy segít a mosogatásban.

- Jó – egyezett bele Rozette, és Kosef J. boldogan követte. Aztán keményen dolgozott sötétedésig.